

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2025-05-27 Dnr UFV 2025/344

Socialdepartementet

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress
Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare
Magnus Ödman

Telefon
070-167 91 42

www.uu.se
magnus.odman@uu.se

Remiss av En förändrad abortlag (SOU 2025:10)

Uppsala universitet har anmodats lämna yttrande över rubricerad remiss. Följande expertyttrande har utarbetats av universitetslektor Moa Dahlin, Juridiska institutionen och professor Niklas Juth, Institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap, Centrum för forsknings- & bioetik.

Kort sammanfattning

Universitetet ställer sig generellt positivt till utredningen; instämmer i bedömningar och tillstyrker förslag.

Övergripande generella synpunkter

Det finns ett behov av att tydliggöra kvinnors rätt till abort, stärka rättssäkerheten vid bedömningar som görs efter artonde graviditetsveckan och att säkerställa en skyndsamtillgång till en god och patientsäker abortvård. Universitetet lämnar följande synpunkter gällande innehållet i utredningen.

Tillgång till abortvård är en central del av rätten till abort

Universitetet ser positivt på de förslag och bedömningar som utredningen presenterar i syfte att stärka kvinnors rätt och möjlighet att göra abort. Bland annat görs språkliga förtydliganden i 1 § abortlagen men den största förändringen är att det undantag som funnits innan artonde veckan tas bort. Utredningen pekar på kvinnans rätt att välja behandlingsalternativ i patientlagen och drar slutsatsen att det av detta följer en rätt att välja att göra medicinsk abort i hemmet. Denna rätt utvecklas dock endast i författningskommentaren i förhållande till begreppet ”göra abort” och kunde möjligtvis ha förtydligats också i lagtext.

Ytterligare ett sätt att stärka rätten till abort är, menar utredningen, att låta fler patienter snabbt få tillgång till abortvård genom att låta kompetens istället för yrkestitel (läkare) avgöra vem som får genomföra aborter. Uppsala universitet tillstyrker detta förslag.

För att man per definition ska kunna tala om aborträtt som en rättighet för den som är gravid, förutsätts att den kopplas till en utpekad aktör som har en förpliktelse att förverkliga rättigheten. I författningskommentaren till 1 § formuleras detta som att hälso- och sjukvården ska tillhandahålla abortvård skyndsamt till de som söker abort och hänvisar vidare till kommentaren till 5 §. Av författningskommentaren till 5 § framgår att

YTTRANDE

2025-05-27 Dnr UFV 2025/344

förpliktelsen åvilar regionerna i enlighet med de regler som även i övrigt gäller tillhandahållaransvar enligt hälso- och sjukvårdslagen. ”Skyndsamt” har dock enligt författningskommentaren ingen bortre tidsgräns utöver de gränser som finns i abortlagen. Här finns frågetecknen kring fall där en kvinna inte skyndsamt erbjuds abort. Hur utformas tillsynen över regionernas tillhandahållaransvar och finns det möjlighet att vidta sanktioner mot regionerna? Hur ser förutsättningarna ut för en gravid person att söka abortvård i en annan region?

Vad gäller begreppet *tillgänglighet* skiljer det sig enligt rätten till hälsa i artikel 12, FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (se general comment no 14) från begreppet *tillgång* till vård. I utredningen anses hemaborter, tillgång till läkemedel, införande av digitala vårdformer och en utökning av vilka professioner som kan utföra aborter stärka tillgängligheten till abortvården, men det hade varit önskvärt med fler resonemang om vilka ytterligare insatser som skulle kunna öka tillgängligheten till abortvården, inte minst för socioekonomiskt utsatta grupper. I lagtexten används endast begreppet tillhandahålla vilket leder till viss begreppsförvirring.

Behov av översyn av Rättsliga rådets handläggning och beslutsfattande

Universitetet instämmer i utredningens bedömning att det behövs en översyn av den roll som Socialstyrelsens råd för vissa rättsliga, sociala och medicinska frågor (Rättsliga rådet) har vid aborter efter vecka 18. Särskilt finns ett intresse av ökad insyn i hur bedömningar om tillstånd till sena aborter görs. I synnerhet är det viktigt att synliggöra på vilka grunder besluten fattas och på vilket underlag bedömningarna baseras. Därtill behöver noggrant övervägas om Rättsliga rådets beslut bör kunna överklagas till domstol, vilket skulle kunna erbjuda kvinnor effektiva rättsmedel att få tillgång till abort i enlighet med lagstiftningen.

Även om det inte ingick i utredningens uppdrag att se över abortlagen som helhet kan det konstateras att de utmaningar som är förknippade med abortlagens livsduglighetsgräns inte behandlas i betänkandet. Dessa utmaningar – som återkommande lyfts fram inom bland annat medicin, etik och juridik – skulle behöva utredas i samband med en översyn av Rättsliga rådets roll eftersom ”livsduglighet” många gånger har en central betydelse för dess beslut.

Det måste vara tydligt vem som omfattas av lagens bestämmelser

Angående den föreslagna förändringen att begreppet kvinna byts ut till ”den som är gravid” har Uppsala universitet den generella inställningen att

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2025-05-27 Dnr UFV 2025/344

det måste vara tydligt vem som omfattas av lagens bestämmelser. Vad avser den i samhällsdebatten uppmärksammade diskussionen om värdet av att behålla begreppet kvinna och de risker som är förknippade med begreppet ”den som är gravid” (exempelvis att det kan osynliggöra den kamp för kvinnors rättigheter som aborträtten är en del av) torde det viktigaste enligt universitetet vara att kvinnors rättigheter de facto stärks, vilket de föreslagna ändringarna synes leda till. Om det av regeringen anses finnas ett signalvärde i att använda begreppet kvinna är det möjligt att lägga till ett stycke som förtydligar att lagen gäller den som är gravid, oavsett juridiskt kön, det vill säga att den också omfattar de personer som är juridiska män med en fysiologi som gör det möjligt att bli gravid.

Barns rätt till abort

Universitetet konstaterar liksom utredningen (s. 231) att abortlagen inte innehåller några särskilda bestämmelser gällande omyndiga kvinnor som vill göra abort. Bedömningar måste göras i varje enskilt fall. Denna fråga förtjänar enligt universitetet ytterligare uppmärksamhet och bör med fördel förtydligas i lagen.